

Preek zondag 3 maart 2018

Johannes 2,13-25

Salomon bouwde voor de Heer, de God van Israel, een prachtige tempel. Hij spaarde kosten noch moeiten. De bekwaamste en meest kunstzinnige vaklieden trok hij aan. Het werd een oogverblindend pronkjuweel. Salomo was trots op zijn tempel. Die was de God van Israël waardig. Salomo verheugde zich de Heer dit kunstwerk te kunnen aanbieden als bewijs van dankbaarheid.

In de meeste oude culturen treffen de heiligdommen ons door hun pracht en grootsheid. Niets kon erbij in de schaduw staan. Aan de godheid was het mooiste en best verzorgde kunstwerk voorbehouden. Die wilde men eren en gunstig stemmen. Alleen het allerkostbaarste was goed genoeg voor hem. Hij moest welwillend gestemd worden.

Die schitterende gebouwen geven blijk van een sterke godsdienstzin. Aan de godheid kwam de eerste plaats toe. Zijn huis vormde immers het hartstuk van het nationale bestaan. Van wat daar gebeurde, hing het welzijn en de voorspoed van het volk af. Daar lag de bron van zegen en de waarborg van bescherming.

In Israël ging de tempelbouw gepaard met aarzelingen. Koning David moest getemperd worden en Salomo vroeg zich bij de inwijding van zijn machtige bouwwerk af: zal de Heer werkelijk wonen in het huis dat ik voor hem ga bouwen ? Bindt hij zich aan deze ontmoetingsplaats ?

Godsdiensten die hun hartstuk hebben in een heiligdom, ontaarden gemakkelijk in uiterlijkheid en ritualisme. Gemakkelijk werden godsdienstige verplichtingen afgekocht met offers en kostbare wijgeschenken. Er werd gezorgd voor een verfijnde cultus. Daarbuiten wilde men vrij zijn om ongestoord zijn gang te kunnen gaan.

Israëls profeten wezen er vaak op dat waarachtige godsdienstzin niet opgaat in een mooie tempel liturgie. Zo zei de profeet Jesaja : "Dit volk eert Mij met de lippen, maar hun hart is ver van Mij." En Ezechiël ziet op een gegeven moment de heerlijkheid van de Heer zich verheffen en van de tempel wegtrekken. Niet lang daarna maakten de babyloniërs het unieke bouwwerk met de grond gelijk.

Dan wordt Israël verplicht in ballingschap te gaan. Het is volkomen ontredderd. Het land behoort aan vreemden toe, de tempel is met de grond gelijk gemaakt. Heeft de Heer zich van ons teruggetrokken ? vraagt het zich af. Tot vertwijfelens toe klinkt de vraag: is de Heer nog met ons ? Waar vinden we nog houvast zonder concrete blijken van zijn nabijheid ?

Een profetenstem geeft een verrassend antwoord: "De Heer is bij de geringen en bij de gebrokenen van hart. Wanneer Israël durft te vertrouwen, zal de Heer dichterbij zijn dan ooit in zijn glorieuze verleden het geval was. De profeet vindt

indringende woorden zonder weerga.

Na de ballingschap herbouwt Israël zijn tempel, met heel bescheiden middelen. Een pover gebouw werd het. Pas Herodes geeft het na meer dan vier eeuwen meer allure. Dit verfraaiingswerk duurt 46 jaar. In Jezus' dagen is het in grote lijnen klaar. Maar ook in dit huis heeft God niet onvoorwaardelijk behagen. Hem gaat het om de harten van de mensen, niet om uiterlijkheden. Ongewoon fel hekelt Jezus de onwaarachtigheid van de tempeldienst. Met aanbidding heeft al de bedrijvigheid niets van doen.

Onthutst vragen de Joden Hem om een verantwoording. Jezus' antwoord is mysterieus. Jezus geeft te verstaan dat ook deze, met zoveel moeite verfraaide tempel verwoest zal worden. Hij zegt ook dat de Heer op een andere wijze onder de mensen aanwezig zal zijn. Hij schetst een nieuwe heilsorde, waarvan Hij, Jezus, het middelpunt zal zijn.

Er zal een tempel zijn, maar niet in steen. Een levende mens zal die tempel zijn, een mens die leeft voor God, die Hem kent, die Hem liefheeft, die in Hem blijft. Op Zijn beurt blijft God in Hem, maakt Hij woning in Hem, is Hij in Hem. Wie God zoekt, vindt Hem in deze geheel van Zijn geheim vervulde mensenzoon.

Daarom zal Jezus tot de samaritaanse vrouw zeggen: "Er komt een uur dat gij noch op de Garizim, noch in Jeruzalem aanbidden. God is Geest, en wie Hem aanbidden, aanbidden Hem in geest en waarheid. Geloof in mij, en ik leid u tot de Vader. Ik zal u doen leven in zijn geheim.

Zelf is Jezus de nieuwe en definitieve ontmoetingsplaats zijn tussen God en mens. In deze wereld belichaamt Hij Gods aanwezigheid. Alleen door het contact met Hem komen wij tot God. Niemand kent de Vader tenzij de Zoon en hij aan wie de Zoon Hem wil openbaren.

Hoe belichaamt Jezus dan de aanwezigheid van de Vader ? Hij doet dat door van Hem vervuld te zijn, door Zijn woord te spreken, door Zijn opdracht uit te voeren. Heel Jezus' bestaan is openbaring van de Vader, Zijn bidden, zijn handelen, Zijn spreken en zwijgen, vooral ook zijn sterven. In God zal het een sterven ten leven zijn. Gods aanwezigheid, hoe verborgen ook, is daar het meest intens.

In evangelische zin beperkt godsdienstigheid zich niet tot eredienst en gebed alleen. Er zijn geen twee afdelingen, één voor God, één voor de wereld. Het volledigst wijdde Jezus zich aan de Vader toe, toen hij, buiten het heiligdom, stierf voor het heil van de wereld. In deze veertigdagentijd gaan wij daar weer bij stilstaan. Aan Zijn liefde danken wij ons heil. Ons leven kan worden een leven voor God, zoals Zijn leven dat

was. Aan Hem danken wij ons heil. Graag wens ik u naar Pasen toe intense weken die ons dichterbij de Heer brengen als wij beseffen wat Hij voor ons heeft over gehad.